

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 61 (1947)

Artikel: Our da la Divina Commedia da Dante Alighieri
Autor: Alighieri, Dante / J.L.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-216130>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 02.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Our da la Divina Commedia da Dante Alighieri

Versiun ladina da J. L.

INFIERN I. CHANT

Immez il cuors da nossa vita quia
eu in ün god tuot s-chür am rechattaiva,
qua ch'eu avaiva pers la dretta via.
Quant greiv chi m'ais a dir che cha que eira,
quaist god sulvadi plain spinusa tscheppa,
cha hoz amo, pensand, am faja temma.
La mort bler plü amara nu po esser.
Ma per tschantschar dal bön ch'eu là chattet
eu di eir d'oter ch'eu scuvrit in quel.
Nu sa da dir co ch'eira gnü là aint,
siand eu tuot plain sön in quel momaint
ch'avaiva bandunà la dretta via.
Ma cur ch'eu füt rivà al pè d'ün munt,
inua chi glivraiva quella val
chi vaiv' impli meis cour cun tanta temma,
guardand amunt vezzet eu sias spadlas
vestidas già dals razz da quella staila
chi main' ad oters dret sün mincha via.
Alura am passet ün pa la temma,
ch'eu aint il fuond dal cour vaiva senti
l'intera not trembland da la sculozza.
E sco cha quel chi sadiand s'ha our
dal mar pudü salvar sün sgüra riva,
as volv' e guarda l'aua spavantusa,
uschè mi' orma, chi fügiv' amo,

's volvet per vera aint illa chavorgia
chi nu laschet mâ ün vivaint sortir.
Davo posà ün pa meis stanguel corp
eu'm fet darcheu sü per la nüda spuonda,
adüna am pozzand sün il pè suot.
Qua mera, già sül prüm da la muntada
ün leopard liger e plain sveltezza
am eira da cuntin davant ils ögls
e m'impediva tant cun ir amunt,
ch'eu am volvet plüs voutas per turnar.
Id eira la daman amo adura
ed il sulai muntaiva cullas stailas
chi eiran intuorn el già il prüm di
ch'amur divina fet las chosas bellas.
Uschè'm paraiva ch'eu poss' esser sgür,
in la daman da dutscha prümavaira,
da quella bes-cha culla pel scriblada.
Epür stuvet eu'm tmair darcheu dad ün
liun chi cumparit in üna jada
ed eira sco sch'el gniss güst per mai aint,
cul cheu in ot e cun rabgiusa fam,
cha l'ajer bod dad el as tmaiva.
Ed üna lufa eir, insaziabla
e plain da quaid' in sa maigrezza,
la qual' a tants ha ruinà la vita.
Da la sgrischaivl' expressiun da si'
ögliada am tremblaivan cour e membra,
ed eu perdet la spranza per l'otezza.
Precis sco quel chi bler voul acquistar,
e cur chi vain il di ch'el perda tuot,
be plandscha e s'attrista da cuntin,
uschè'm fet gnir la bes-cha sainza pasch,
chi gniva cunter mai ed am chatschaiva
adüna plü 'navo in la s-chürezza.
Intant ch'eu saimper plü ingiò crodaiva,
vezzet eu là güst davant mai qualchün
chi indebli paraiv' i'l lung silenzi.
Cur ch'eu det ögl a quaist nel grand desert,

«misericordia» eu clamet, «cha sajast
sumbriva tü o ün uman vivaint.»
El respundet: «Uman nu sun, ma füt
ün tal. Meis genituors eiran Lumbards,
e Mantua la patria da tuots duos.
Naschü *sub Julio* sun, schabain pür tard,
e n'ha vivü a Roma suot il bun
August, al temp dals Dieus fos e manzners.
Poet eu füt e n'ha chantà da quel
güst figl d'Anchise, gnü da Troja cur cha'l
superbi Illion giaschaiv' in tschendra.
Ma tü, che tuornast aint in tant fastidi,
perche il dalettaivel munt n'ascendast,
principi e chaschun da tuott' algrezcha?»
«Schi est tü quel Virgil, quella funtana
chi'ns spordscha per tschantschar flüm uschè rich?»
Uschè eu am turpchand al respundet.
«O tü, da tuots poets onur e glüm,
considerescha meis lung stüdi e
l'amur chi'm fet tscherchar qua l'ouvra tia.
Tü est meis grand mussader, meis autur,
est il sulet, dal qual eu n'ha imprais
il nouv bel stil, il qual m'ha fat onur.
Là ais la bes-cha chi am fet turnar,
am güda tü dad ella, o grand sabi,
l'am fa tremblar avainas ed il puls.»
«A tai cunvaina tour ün' otra via,
scha't voust salvar our da quaist lö sulvadi»,
el respundet, vezzand co ch'eu cridaiva,
«perche la bes-cha chi at fa sbragir
nu lasch' ir ad ingün davo sa via,
ma l'impedischa ed il fa murir.
L'ais da natüra noscha e maligna,
chi mâ nu vain a satisfar sa brama
ed ha davo maglià plü fam co prüma.
Cun bleras bes-chas fa'la maridaglia,
e plüs saran amo, infin chi vain
il chan da chatscha chi la fa murir.

Quel nun ha fam da terra ne metal,
 ma da sabgentsch', amur e da virtù,
 e simpla be sarà sa derivanza.
 El spendrarà quell' ümila Italia,
 ingio la vergina Camilla ed
 Eurialus e Turnus sco eir Nisus
 ün di in cumbattand sun morts per ella.
 Quel vain a la s-chatschar da mincha lö,
 fin ch'ella giò l'infiern va a finir,
 d'ingio invilg' il prüm la spüdet oura.
 E qua ch'eu pens be a teis bain, conclüd eu,
 cha tü am seguast, ch'eu sarà ta guida
 ed at trarà da qui tras lös eterns,
 ingio tü udirast ils desperats
 e vezzarast ils spierts antics dolaints
 chi sbrajan oura lur seguonda mort.
 Alura vezzarast a quels chi sun
 cuntaints nel fö, perche ch'els speran da
 rivar, cur saja, pro la gliעד beada.
 Voust lur' eir tü pro quels at adojar,
 gnarà ün' orma ch'ais a quai plü degna,
 cun ell' eu't lascharà cur at bandun,
 qua cha l'imperatur chi là sü regna,
 siand eu rebellant stat a sa ledscha,
 nu voul ch'ün vegn' in sa cità tras mai.
 El dapertuot cumanda e qua regn' el,
 qui ais sia cità e seis ot trun,
 o furtünà ais quel cha Dieu elegia!»
 Ed eu ad el: «Poet, eu per amur
 dal Dieu cha tü nu cugnuoschettast, rouv,
 acciò ch'eu schmütscha a quaist mal e pê,
 cha tü am mainast là ingio hast dit,
 ch'eu vezzarà ün di la porta da San Peder
 e quels chi soffran tant, sco hast descrit.»
 Lur' el' s movet, ed eu al get davo.

II. CHANT

Il di as inclinaiva, ed il s-chür
 pigliaiv' a mincha creatüra qua
 sün terra sa fadia; eu sulet
 am preparaiva per la lotta cun
 la lunga via ed il greiv dal cour,
 que ch'eu vegn a quintar tuot sainza fal.
 O musas, ot ingegni, o güdà'm;
 memoria, chi hast scrit que ch'eu vezzet,
 qua poust mussar tü tuot tia nöblezza.
 Eu cumanzet: «Poet, tü chi am guidast,
 o guarda ma virtù, sch'ell' ais pussanta,
 avant cha tü a quaist ot pass am fidast.
 Tü disch ch'Enea, bap da Silvio,
 amo in charn ad immortalità
 pudet passar, e que sensibelmaing.
 Però scha l'adversari da tuot mal
 curtais qua füt, pensand a l'ot effet
 chi d'el sortir dovaiva, ed il chi
 e'l qual, nu par' indegn ad hom da spiert,
 ch'el füt da Roma e da seis imperi
 i'l allegraivel tschêl per bap tschernü,
 la qual' e'l qual, per dir il vaira,
 ün stabilit alura sco lö sonch,
 ingio il successur da Petrus sezza.
 Tras quaist viadi, dechantà da tai,
 el chosas incleget, chi han portà
 ad el victoria e'l vesti papal.
 Sün quai gnit Paulus adoza in tschêl
 per ans portar cuffort a quella cretta
 chi maina sün la via dal salüd.
 Ma eu, perche dess ir? o chi permetta?
 Eu brich Enea, eu na Paulus sun:
 e degn da que nu'm crai, ne oters crajan.
 Perque scha eu da gnir am lasch persvader,
 tem eu cha que gnarà ün tuct viadi:
 tü sabi megl co eu inclegiast que.»

Sco quel chi cuntervoul a que ch'el voul,
 e tras ün nouv pensar müd' il propöst,
 tant ch'el dal cumanzar dal tuot s'abstegna,
 ün tal d'vantet eu in quell' ura s-chüra,
 perche, pensand, eu negliget l'impraisa
 chi sül cumanzamaint tuot pronta eira.
 «Scha eu teis plets n'ha propcha bain inclet»,
 am respundet dal sabi la sumbriva,
 «ais l'orma tia da viltà offaisa,
 tras che l'uman confus vain bleras jadas,
 e d'onuraivl' imprais' as lascha svolver,
 sco üna bes-cha chi's scalozz' i'l s-chür.
 Acciò cha perdast quaista temma, eu't
 vögl dir co ch'eu subit inclet n'ha que
 chi't manca, e sun gnü per at güdar.
 Eu eira tanter quels chi sun suspais,
 cha duonna am clamet, bead' e bella,
 tant ch'eu da'm cumandar la supplichet.
 Seis ögls els eiran plü glüschains co stailas,
 ed ell' am dschet planin e tant amabel,
 cun vusch dad anguel i'l linguach dal tschêl:
 ,O orma mantuana tant curtaisa,
 da chi la gloria dür' amo nel muond
 e dürarà i'l cuors da tuot ils temps;
 l'ami da mai, ma na da la furtüna,
 sün quella nüda spuond' ais impedi
 pro la muntada, ch'el s'ha vout da temma:
 ed eu sun in anguoscha ch'el as haja pers
 fingià, siand eu massa tard gnüd' in
 agüd, da quai ch'eu n'ha udi in tschêl.
 Ed uoss' at mouva, e cun teis buns plets
 e que chi bsögna per seis salvamaint
 al güda, per ch'eu saja consolada.
 Eu, Beatrice sun, chi at fa ir,
 e vegn d'ün lö, ingio eu bram turnar;
 amur am ha manada per ch'eu tschantscha.
 Cur ch'eu sarà davant meis ot Signur,
 da tai eu'm lodarà suvent pro el.'

Taschand ella sün quai, eu cumanzet:
 ,O duonna da virtü, tras tai suletta
 l'umanità as doza sur tuot quai
 chi giascha suot la glün' in la tschiera.
 Uschè bainvgnü m'ais teis cumandamaint,
 cha obedir eu't sto sainza retard:
 plü nu fa bsögn da'm dir ta voluntà.
 Ma di'm uoss' il perche cha nu't perchürast
 da gnir giò da l'otezza, per la qual'
 t'increschast, aint in quaist infiern terrester.'
 ,Daspö cha bramast da savair quetant,
 at vögl eu dir be cuort', l'am respundet,
 ,perche cha eu nu tem da gnir giò qua.
 Da tmair sun sulamaing be quellas chosas
 chi han pussanza da far mal ad oters,
 ma bricha quellas chi nu pon far temma.
 Eu fatta sun da Dieu sa grazch' uschè,
 cha tuot vossa misiergia nun am tocca
 e flamma da quaist fö a mai nu tschüffa.
 Gentila duonna ais in tschêl chi planscha
 da quaist impedimaint, ingio't tramet,
 e dür güdizi là la quietescha.
 Ell' a Luzia fet sün quai clamar
 e dschet: — grand bsögn da tai ha uossa teis
 fidel, ed eu a tai al racumand. —
 Luzia, ch'ais cuntrari' a tuot asprezza,
 as fand subit sün via, gnit pro mai,
 chi cun la veglia Rahel staiv' a sezzer,
 e dschet: — vair lod da Dieu, o Beatrice,
 nu güdast tü a quel chi tant t'amet,
 e chi's dozet per tai sur tuot la malgia?
 Nun odast tü quant greiv chi ais seis plant,
 nu vezzast tü la mort chi t'il cumbatta
 sün uondas burrascusas sco il mar? —
 Sül muond nu füt ingün mâ uschè svelt
 per tschüffer la furtüna e fügen
 il dan, sco eu davo udi quels plets.
 Eu gnit giò qua da ma beada sopcha,

in am fidand sün teis onest tschantschar
 chi fa onur a tai e quels chi l'han
 udi'. — «Cur ch'ella avet dit quaists plets,
 ils ögls glüschaints tuot cragns ella volvet;
 ed eu sün quai plü prescha fet da gnir,
 rivand pro tai seguond sa voluntà.
 Davent da quella bes-cha eu't manet,
 chi dal bel munt t'ha tschunc la cuorta senda.
 Ed uossa che? perche? perche't fermettast?
 perche tanta viltà nel cour nudreschast?
 perche franchezz' ed ardimaint nun hast?
 scha sun trais duonnas benedidas chi
 per tai han chüra i'l cortil dal tschêl,
 e meis tschantschar tant bön at imprometta?»
 Sco las flurinas chi la not as serran,
 subit chi leva il sulai darcheu
 lur mangs adoza ed ils chalschs as rivan;
 uschè eir eu d'la stangla ma virtü;
 e tant bun ardimaint implit meis cour,
 ch'eu cumanzet sco 'na persuna franca:
 «O pietusa quella chi'm güdet,
 e tü tant bun, chi svelt hast obedi
 als plets vardavels ch'ella at ha dat,
 tü hast sdasarà cun plets tant vigurus
 nouv desideri in meis cour, da gnir,
 ch'eu sun darcheu turnà al prüm propöst.
 Schi va, be ün vulair nus vain tuots duos;
 tü guida, tü Signur, tü meis mussader.»
 Uschè eu'l dschet; e giand el inavant,
 entret eu sün la stip' e noscha senda.

Scuol, december 1947.